

opretholdt det gamle Princip, at man selv maa møde med sin Sagfører eller anden juridisk Bistand for at skaffe sig sin Ret, for at faa sin Sag ført frem. Men naturligvis er det ved Anvendelsen af en mere mundtlig Retsforhandling og ogsaa derigennem, at man jo har gennemført, eller i alt Fald i alt væsentligt gennemført det andet Princip, Frihed i Bedømmelsen af Beviset for Dommeren, gjort noget lettere — det indrømmer jeg — for private Mennesker at føre deres Sag frem for Domstolene og ogsaa forsvare den, fordi man kan vente under den ny Ordning, at der vil blive taget mere Hensyn til de almindelige foreliggende Beviser paa, at den paagældende har Ret, end paa de juridiske Spidsfindigheder, der kunne fremkaldes ved Hjælp af dygtige Jurister. Det er sikkert nok, men til Trods derfor bliver det dog alligevel saaledes, at i overordentlig mange Tilfælde er det nødvendigt for private Folk at skaffe sig Adgang til retslig Vejledning, og for Nødvendigheden heraf har man jo det bedste Bevis ved at se, at hvor man ikke er gaaet til at skaffe nogen Retshjælp for ubemidlede gennem af det offentlige ansatte retskyndige, Sagførere og lignende, der har man gjort det ved privat Initiativ, som f. Eks. her i Kjøbenhavn, hvor vi kende „Studentersamfundets Retshjælp for ubemidlede“, der utvivlsomt har gjort megen Gavn, ikke alene over for de vedkommende Personer, men ogsaa for Samfundet i al Almindelighed. Naar man nemlig har en Institution, som er interesseret i at give objektive Oplysninger og i at skaffe Retten frem uden Hensyn til personlig Fordel, er der ingen Tvivl om, at man meget ofte undgaar Sagsanlæg og Retstrætter, som ikke føre til væsentlig andet end Udgifter for de paagældende Parter, men at disse alligevel faa den Ret, som tilkommer dem. Jeg tror derfor, at det vilde være en ganske formaalstjenlig Foranstaltning, om man her ganske alvorlig tog under Overvejelse at skaffe Adgang for Borgerne til uden Bekostning at faa retslig Bistand i alle borgerlige Retstrætter. Det er jo et Hovedpunkt, som mangler i det foreliggende Forslag, men som jeg synes er et saa nødvendigt Appendiks til det, at det absolut er et Spørgsmaal, der bør tages op fra Folketingets Side, og jeg tror ogsaa, at man vilde staa sig ved, hvis det var muligt, at føre det igennem. I hvert Fald maa jeg sige, at man absolut ikke kan betragte denne Retsreform som svarende fuldt ud til sit Navn, hvis man ikke i det mindste giver dem, der ikke have Raad

til at betale, Adgang til retslig Bistand i borgerlige Retstrætter. Og jeg synes ikke, at det vilde være saa vanskeligt at ordne uden alt for store Omkostninger, og hvad der er nødvendigt for at løse en Ting, maa nødvendigvis med. Man har ikke Lov til af Bekostningshensyn at lade Retfærdigheden saa nogenlunde skøtte sig selv, men naar man gennemfører Forsvarsprincippet, vil man jo hertil benytte en Række retsdyndige, Sagførere eller andre, som man ganske sikkert ogsaa kunde benytte som Raadgivere og Hjælpere, naar Talen var om den borgerlige Retspleje og borgerlige Retstrætter.

Jeg vil gerne nævne et andet Spørgsmaal, som det har forbavset mig noget, at man ikke har rørt stærkere ved, end Tilfældet er, navnlig efter den Anledning, der for nogle Aar siden har været givet dertil. Jeg sigter her til Nedlæggelsen af Forbud. Det er ganske naturligt, at man maa have Adgang til gennem Arrest, Forbud og lignende at sikre sig, at en eller anden Ret, man har, kan ske Fyldest og ikke ved andres Handlinger bliver gjort illusorisk, og der er jo da ogsaa ret indgaaende Bestemmelser i saa Henseende. I øvrigt viser det jo tydeligt, hvilket kolossalt Apparat det er nødvendigt at arbejde med under de nu herskende Forhold blot for at skelne mellem mit og dit. Naar vi se det umaadelige Arbejde, der har været med at stille alle de mange Regler op, som findes i det tykke Hæfte, vi have, og vide, at det kun er en meget lille Del af, hvad der er skrevet for at skaffe Retfærdighed og for at haandhæve Retten, og saa spørge os selv, hvorfor det er saa, ja saa maa vi jo egentlig gaa tilbage til, at det er i al Almindelighed, fordi Menneskene ere tilbøjelige til saadan at skære smaa Stykker ud og sige: det er mit, og her indenfor vil jeg ikke taale nogen. Og nogle have for store Stykker, og andre have slet ingen Stykker, og saa komme de lidt op at nappes om dette, og Resultatet bliver saa, at man maa have det kolossalt store Apparat for at skille dem imellem og navnlig for at passe paa at straffe dem, som slet ingen Stykker have, men maa hugge sig lidt hist og her, hvor de kunne. Men hvad angaar Forbud, saa ere disse paa et enkelt Omraade i høj Grad blevne misbrugte, navnlig for nogle Aar siden, og det er Forbud navnlig over for Presseudtalelser og undertiden ogsaa over for mundtlige Udtalelser. Jeg synes, det er ganske ejendommeligt, at man ikke her har gjort i alt Fald den Begræns-